

Alþingi
Erindi nr. P 130/1343
komudagur 15.3.2004

Alþingi Íslendinga
Stefán Árni Auðólfsson, nefndarritari
Austurstræti 8–10
150 REYKJAVÍK

FÉLAGSMÁLARÁÐUNEYTIÐ

Hafnarhúsinu v/Tryggvagötu
150 Reykjavík
Sími 545 8100, Bréfsími 552 4804
Netfang: postur@fel.stjr.is
Veffang: felagsmalaraduneyti.is

Reykjavík, 10. mars 2004

Tilvísun: FEL03110038/0005/GB/--

Vísað er til erindis yðar, dags. 1. mars 2004, þar sem fram kemur að félagsmálanefnd Alþingis hafi ákveðið að óska álits félagsmálaráðuneytisins á frumvarpi til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 45/1998 sem lagt hefur verið fram á þingskjali 156 — 156. mál. Flutningsmenn eru Margrét Frimannsdóttir, Helgi Hjörvar, Kristján L. Möller, Björgvin G. Sigurðsson, Ásta R. Jóhannsdóttir, Anna Kristín Gunnarsdóttir og Jóhann Ársælsson.

Í frumvarpinu er lagt til að mælt verði fyrir um skyldu sveitarstjórna til að standa að jafnaði einu sinni á hverju kjörtímabili fyrir íbúáþingi, þar sem sveitarstjórn skal leitast við að hlusta eftir skoðunum íbúa sveitarfélagsins og leita samráðs við þá um forgangsröðun verkefna. Jafnframt er mælt fyrir um að sveitarstjórn skuli að íbúáþingi loknu gera grein fyrir framkomnum tillögum, skoðunum og skoðanaskiptum á þinginu og áformum sveitarstjórnar um eftirfylgni. Þetta verði gert á opnum fundi og/eða með því að birta skýrslu um niðurstöðurnar. Loks er lagt til að ráðherra verði falið að setja nánari reglur um framkvæmd íbúáþings.

Frumvarpið er endurflutt frá 128. löggjafarþingi. Ráðuneytið veitti þá umsögn um málið með bréfi sem dagsett er 14. nóvember 2002. Efnislega var umsögnin svohljóðandi:

„Í meginatriðum er ráðuneytið sammála þeim markmiðum sem lýst er í greinargerð með frumvarpinu, þ.e. að stuðla að auknu samráði sveitarstjórnar við íbúa sveitarfélagsins og að tryggja að tekið verði tillit til vilja íbúanna við gerð langtímaáætlana og fjárhagsáætlana fyrir sveitarfélagið. Jafnframt telur ráðuneytið að íbúáþing geti verið hentug aðferð til samráðs sveitarstjórnar við íbúa sveitarfélagsins, ekki síst í þéttbýli. Ráðuneytið telur hins vegar ástæðu til að setja mikinn fyrirvara við það að löggjafinn mæli fyrir skyldu sveitarfélags til að viðhafa ákveðna aðferð þegar kemur að samráði við íbúa.

Rétt er að minna á að í 104. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 45/1998 eru taldar upp ýmsar leiðir sem sveitarstjórn er heimilt að fara þegar hún telur nauðsyn á samráði við íbúa sína, svo sem að halda borgarafundi eða viðhafa almennar atkvæðagreiðslur um einstök mál. Jafnframt er í greininni ákvæði sem skyldar sveitarstjórn til að halda almennan borgarafund ef 1/4 hluti atkvæðisbærra manna í sveitarfélaginu óskar þess. Að auki skal tekið fram að ekkert er því til fyrirstöðu að sveitarstjórnir viðhafi aðrar aðferðir þegar samráð er haft við íbúa, svo sem með því að auglýsa almenna viðtalstíma við sveitarstjórnarmenn og/eða framkvæmdastjóra sveitarfélagsins. Þá felur almenn tölvanotkun hér á landi í sér aukna möguleika á að samráð sveitarfélaga við íbúana fari fram með rafrænum hætti, svo sem með gerð vefkannana eða uppsetningu spjallþráða þar sem íbúar geta komið á framsæri skoðunum sínum um einstök mál.

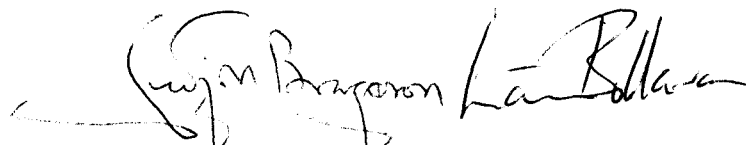
Ráðuneytið telur ástæðu til að minna á að í 78. gr. stjórnarskrárinnar er kveðið á um að sveitarfélög skulu sjálf ráða málefnum sínum eftir því sem lög ákveða. Ákvæðið felur í sér að löggjafinn getur sett í lög fyrirmæli til sveitarfélaga en eðlilegt er að þeirri heimild verði fyrst og fremst beitt þegar nauðsyn krefur og að ekki sé þá gengið lengra en ástæða er til. Ráðuneytið telur að í frumvarpinu sé gengið of langt með því að taka af sveitarfélögum réttinn til þess að ákveða sjálf með hvaða hætti samráð við íbúana skuli fara fram, en ólíkar aðstæður í sveitarfélögum, svo sem íbúafjöldi og vegalengdir gera það að verkum að sama aðferðin hentar ekki alls staðar. Það er því mat ráðuneytisins, með vísan til þess sem að framan er rakið, að sú leið sem mælt er fyrir um í frumvarpinu sé ekki sérstaklega til þess fallin að ná þeim markmiðum sem lýst er í greinargerð.

Bent skal á að mörg sveitarfélög hafa að eigin frumkvæði tekið upp reglulegt samráð við íbúa sína, meðal annars með því að halda íbúafing. Telur ráðuneytið ástæðu til að draga mjög í efa að þörf sé á að setja lög sem skylda sveitarfélög til slíks samráðs. Ef það er hins vegar vilji Alþingis að ljá frumvarpinu brautargengi telur ráðuneytið að gera þurfi á því verulegar breytingar. Eðlilegt virðist að fyrsti málsliður frumvarpsins falli brott og að í ákvæðinu verði þess í stað kveðið á um að sveitarstjórnir skuli á hverjum tíma leitast við að hafa samráð við íbúa sína, meðal annars um forgangsröðun verkefna og önnur málefni sem skipta íbúa sveitarfélagsins verulegu máli. Ráðuneytið telur óeðlilegt að löggjafinn mæli fyrir um þá aðferð sem notuð verði við slíkt samráð og að ákvörðun um framkvæmd samráðs sé betur komin hjá viðkomandi sveitarstjórn sem metur hvaða aðferð hentar í hverju tilviki að teknu tilliti til aðstæðna í sveitarfélaginu.

Ráðuneytið getur tekið undir það sem fram kemur í 2. mgr. 1. gr. frumvarpsins að sveitarstjórn skuli með einhverjum hætti gera íbúum sínum grein fyrir afstöðu sinni til framkominna tillagna. Ráðuneytið telur hins vegar að ákvörðun um með hvaða hætti kynning fer fram eigi betur heima hjá sveitarstjórn en hjá löggjafanum. Loks telur ráðuneytið, með vísan til alls sem að framan er rakið, að ákvæði 3. mgr. 1. gr. frumvarpsins sé óþarft.

Með vísan til þeirra sjónarmiða sem að framan eru rakin telur ráðuneytið ekki unnt að mæla með samþykkt frumvarpsins nema á því verði gerðar verulegar breytingar.

F. h. r.

Guðjón Bragason / Lárus Bollason